

A könyvnek van egy, a szigorúan vett néprajzi elemzéstől, az elsajátítható interpretációs módszerektől elszakadó szépirodalmi minősége, az ünnepelésről, a közösségi viselkedésről, a vallással élő emberről szóló egyetemes mondanivalója.

A könyvet etnográfiailag gazdag adattalása (amely ráadásul a búcsú változásá-

nak több évtizedes történeti szinkronizációját is nyújtja), interpretációs ábrázolóereje, a társadalomtudományok szövegalkotási minőségétől és célkitűzéseitől némileg eltérő, szokatlan igényű irodalmi értéke és humánfilozófiai mondanivalója a magyar vallási néprajz egyik legjelentősebb munkájává avatja.

Peti Lehel

TANULMÁNYOK ÉRTÉKRŐL, KÖZÖSSÉGRŐL, HAGYOMÁNYRÓL ÉS ÖRÖKSÉGRŐL

Jakab Albert Zsolt – Vajda András (szerk.):
Érték és közösség. A hagyomány és az örökség szerepe a változó lokális regiszterekben

■ A Kriza Könyvek sorozat részeként megjelent *Érték és közösség. A hagyomány és az örökség szerepe a változó lokális regiszterekben* című tanulmánykötet két, az Erdélyi Értéktárhoz és az értékgyűjtő mozgalomhoz kapcsolódó konferencia előadásainak válogatott anyagát közli. Ezek a rendezvények a helyi és regionális néprajzi értékekre, azok feltárására, dokumentálására, adatbázisokba és értéktárakba való rendezésére, illetve az értékeknek a helyi közösségek mindennapjaiba történő beépítésének szükségességére és folyamataira hívták fel a figyelmet. A kötetbe is bekerültek az aranyosszéki, kalotaszegi, marosszéki és háromszéki néprajzi kutatások, illetve az értékfeltáró kezdeményezések, megvalósítások bemutatásai. A közölt tanulmányok nagyobb tömbökbe csoportosíthatók: az első tömb a hungarikum mozgalom néprajzi megközelítéséről, elméleti beágyazásáról, a második egy-egy részterület örökségfelmérésének eredményeiről, az utolsó pedig konkrét esetelemzésekről szól.

A szerkesztők előszavából kiderül, hogy a közösségek, a tudomány vagy éppen a politika miként tekintett a múltban, illetve a jelenben a hagyományra, az örökségre, az értékre és a népi kultúrára.

Paládi-Kovács Attila *Hungarikum és értékmentés a néprajzi felfogásban* című tanulmánya a hungarikumokkal foglalkozó mozgalmat, a törvényi keretet és a hungarikumokat is bemutatja. Ugyanakkor a néprajzi kutatás fontosságát hangsúlyozza, mely hozzásegíthet a magyar (népi) kultúra, az értékek minél szélesebb körben való terjesztéséhez, a szakszerű feltáráshoz is.

Vajda András *Hagyomány, örökség, érték. A hagyomány használatának változó kontextusai* címmel a hagyományról, használatának kontextusairól értekezik, bemutatva az archívumok és a világháló szerepét, illetve az ezek kapcsán felmerülő kérdésekre is választ keres.

Furu Árpád *Népi építészeti inventarizációs projektek Erdélyben (1989–2015)* című tanulmányában bemutatja az elmúlt 25 év jelentősebb népi építé-

szeti inventarizációs programjait, melyek számos intézmény és szakember munkájának köszönhetőek. Ugyanakkor kiemeli annak a fontosságát, hogy az így létrejött hatalmas anyag nagyobb nyilvánosságot kapjon, és szélesebb körben is elérhető legyen.

Szabó Á. *Töhötöm Kulturális örökség, turizmusdiskurzusok és a ruralitás újratermelődése a Kis-Küküllő mentén* címmel Bonyha és környéke kapcsán mutatja be, hogy a helyi elit miként viszonyul az örökséghez, hogyan (nem) emeli be azt a turizmusba vagy az arról alkotott elképzelésekbe.

A Markó Bálint – Szabó Á. Töhötöm – Kovács Zsolt – Molnár-Kovács Zsolt – Szalma Anna-Mária – Makkai Júlia Anna szerzők által jegyzett *Kultúra, természet, örökség: a kulturális és a természeti örökség kapcsolatának multidiszciplináris vizsgálata Délnyugat-Szilágyságban* című tanulmány egy nemzetközi projektet ismertet. Ennek keretében a kutatók nyolc délnyugat-szilágysági község (Alsóvalkó, Gyümölcsénes, Halmosd, Ipp, Kraszna, Márkaszék, Szilágybagos, Szilágynagyfalva) összesen 32 településének természeti, néprajzi, művészettörténeti és régészeti értékeit mérték fel. A korábban csak alig kutatott, vallásilag és etnikailag is színes régió multidiszciplináris felmérése során létrejött átfogó leltár nemcsak a tudomány, hanem a helyi közösségek számára is hasznosítható lehet.

Pozsony Ferenc *Az erdélyi és a moldvai népbaldák tára* című tanulmányában a 19. századtól kezdődően bemutatja az erdélyi és moldvai balladakutatás eredményeit, a kutatói szemléletmódok változását. Írását a népbaldáknak szánt jövőbeli szerep kérdésével zárja: mi lesz ezzel a gazdag, folyamatosan gyűjtött, rendszerezett, tipologizált, digitalizált és a világhálón is közzétett folklóranyaggal? Kötetekbe, archívumokba zárva őrizzük, vagy rendezett formában, az oktatási és művelődési intézmények segítségével felélesztve, a mindennapi életbe szervezsen beépítve használjuk majd?

Bali János *A helyi értékek és a néprajz új szerepvállalása? Avagy egy közismert kutatás revitalizációja* Átányban címmel mutatja be Fél Edit és Hofer Tamás átányi kutatásának utóéletét, illetve a néprajzi kutatások újabb szerepekkel való kibővíthetőségéről, a helyi közösségek értékteremtő és értékmenedzselő törekvéseinek szolgálatába állításáról is értekezik.

Kinda István *Kőfaragók, sírkövek, jelképek Havadtón a 19. században* című írásában egy havadtói temetőgondozási és rendezési program kapcsán a falu temetőjének faragott sírköveiről, a terméskő felhasználásának módjáról, a faragómesterekről (Szopos István, Menyhárt Károly), illetve a jelekről és reprezentációkról is ír.

Nagy Zsolt *Gyümölcsészeti értékek Belső-Erdély és Partium helyi fejlesztési stratégiáiban* címmel a térség gyümölcs-termesztésének és a turizmus egyik kapcsolódási pontjáról, a gyümölcsünnepekről és fesztiválokról, illetve az így kialakuló helyi értékekről ír. A tanulmány függelékkel zárul, melyben a régióbeli gyümölcsfesztiválok és -ünnepek listáját közli a kutató.

Simon András a szőlő- és borkultúra történeti-néprajzi kutatásának olyan forrásait és értelmezési lehetőségeit ismerteti, melyek alaposabb kiaknázása nem történt meg kellőképpen, vagy csak regionális szinten valósult meg. *Az Újabb források és értelmezési lehetőségek a szőlő- és borkultúra történeti-néprajzi kutatásában* címet viselő tanulmányban bemutatásra kerülnek a 18–19. századi szőlészeti és borászati szakirodalmi művek, különböző korok statisztikai összeírásai, jogi és kartográfiai források, levéltári és adattári források, vizuális források, illetve tárgyak. Ugyanakkor a szerző fontosnak tartja a terepen való kutatást is, amely kiegészülve a felsoroltakkal elősegíti a múltbeli jelenségek és folyamatok, illetve azok hatásának megértését.

Szabó Lilla tanulmányában a magyar-cigány együttélést vizsgálta két orbaiszéki település, Székelypetőfalva

és Haraly esetében. Az „Ezt szoktuk meg. Ez a mienk.” *Magyar–cigány együttélés Orbaiszéken* című tanulmányból kiderül, hogy miként zajlottak le az etnikai és demográfiai folyamatok, illetve megismerhetjük a települések gazdasági adatait is. Ezek a tényezők mind közrejátszanak az etnikumközi kapcsolatokban, melyek kontaktzónáit, reprezentációit és a kapcsolatokat is részletesen ismerteti a szerző.

Sándor Cecília *Szellemi örökség és mindennapi gyakorlat. Rituális szövegmondások és hiedelemcselekvések a csíkszentsimoniak életében* címmel egy római katolikus alcsíki falu hiedelemvilágába nyújt betekintést. A rituális szövegmondás (imák, ráolvasások) részletes bemutatása és elemzése mellett különböző hiedelemcselekvéseket is közöl a szerző. Utóbbiak esetében a megelőző, a serkentő, a gyógyító, a

rontó és a jósló funkciójú cselekvéseket ismerteti.

Tatár Erzsébet-Tímea *A közösségépítés narratív technikái az Erdélyi Magyar Lányok ifjúsági folyóirat Aranyszálak rovatában* című tanulmányában részletesen elemzi az egykori kolozsvári Marianum Római Katolikus Leánynevelő Intézet kiadásában 1920–1930 között megjelenőt *Erdélyi Magyar Lányok* folyóirat egyik rovatát és a közösségépítés narratív technikáit.

A tanulmánykötet tehát a bemutatott témák iránt érdeklődő, az értékekkel, a hagyományokkal, az örökséggel foglalkozó szakemberek, kutatók vagy éppen kívülállók számára egy kiindulópont lehet, illetve további kutatásokat, értékmentő és -teremtő projekteket vagy éppen közösségépítést is elősegíthet.

Nagy Ákos

